

4. nodaļa: SKOLAS KATASTROFU GATAVĪBA UN DROŠA MĀCĪBU VIDE

MĀCĪBU MODULIS 20: Skolu katastrofu mītu un dezinformācijas atspēkošana

Autors: Von Hope/ VETREADY Projekta partnerība

Projekta numurs: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

**Co-funded by
the European Union**

Finansēts ar Eiropas Savienības atbalstu. Izteiktie uzskati un viedokļi ir tikai autora(-u) atbildība un neatspoguļo Eiropas Savienības vai Servicio Español para la Internacionalización de la Educación (SEPIE) oficiālo nostāju. Ne Eiropas Savienība, ne finansējuma piešķirējinstanse nav atbildīga par šeit sniegto informāciju.

Mācību moduļa mērķis

Vispārējais mērķis: nodrošināt, lai izglītojamie spētu atpazīt, kritiski izvērtēt un labot izplatītus mītus un dezinformāciju par ārkārtas situācijām skolā (piemēram, ugunsgrēkiem, zemestrīcēm, veselības krīzēm), tādējādi veicinot kritisko domāšanu un atbildīgu komunikāciju skolas ārkārtas situāciju laikā.

Mācību moduļa ilgums: 2,6 akadēmiskās stundas

Vērtēšanas metode: Izvēles jautājumu tests pēc mācību moduļa apguves

Mērķa grupas:

profesionālās izglītības programmu izglītojamie

profesionālās tālākizglītības pieaugušie un pieaugušo izglītības programmu izglītojamie

diasporas izglītojamie

profesionālās pilnveides, profesionālās tālākizglītības un neformālās pieaugušo izglītības mācībspēki

Mācību sasniegumu atzīšana

Izglītojamiem:

Apliecība par mācību programmas (neformālās izglītības) apguvi

Mācībspēkiem:

Apliecība par profesionālās kompetences pilnveidi

Sasniedzamā transversālā ESCO prasme T3.2 kategorijā: proaktīvas pieejas īstenošana

Mācību moduļa sagaidāmie mācību rezultāti

Zināšanas

1. Izprast atšķirību starp maldinošu informāciju un apzinātu dezinformāciju skolas krīzes situāciju kontekstā.
2. Atpazīt biežākos psiholoģiskos ierosinātājus (piemēram, bailes, neuzticēšanos), kas ārkārtas situācijās padara skolas kopienu īpaši uzņēmīgu pret baumām un paniku.
3. Skaidrot, kā pārbaudītu, oficiālu informācijas avotu ievērošana tieši veicina koordinētu ārkārtas situāciju vadību un mazina haosu notikuma vietā.

Prasmes

1. Identificēt dezinformācijas un maldinošas informācijas pazīmes (piemēram, sensacionālus virsrakstus, anonīmus avotus) sociālo mediju ierakstos, kas saistīti ar simulētu ārkārtas situāciju skolā.
2. Pielietot informācijas pārbaudes metodes (piemēram, avotu salīdzināšanu, attēlu apgriezto meklēšanu), lai pirms informācijas izplatīšanas novērtētu ar katastrofu saistīta apgalvojuma uzticamību.
3. Ārkārtas situācijas simulācijas laikā skolā skaidri, faktos balstīti un nomierinoši komunicēt ar vienaudžiem, vecākiem un kopienas locekļiem, lai novērstu paniku.

Šīs prasmes ir tieši saistītas ar transversālo ESCO prasmi T3.2 „Proaktīvas pieejas īstenošana”, kas ietver:

- atbildības uzņemšanos,
- lēmumu pieņemšanu,
- mērķtiecības un apņēmības demonstrēšanu.

Ievads: skolu katastrofu mītu un dezinformācijas atpazīšana un novēršana

- Šis modulis ir vērsts uz izplatītu mītu un dezinformācijas izpratni un labošanu, kas saistīta ar ārkārtas situācijām skolās.
- **Kāpēc tas ir svarīgi?**
- Mīti un nepatiesi priekšstati ārkārtas situāciju laikā var izraisīt paniku, nedrošu rīcību un nepamatotus lēmumus.
- Pareiza un pārbaudīta informācija glābj dzīvības un nodrošina, ka skolēni, pedagogi un skolas personāls reālās situācijās rīkojas efektīvi un koordinēti.
- Mācoties atpazīt un apstrīdēt dezinformāciju, skolas var veidot drošāku un noturīgāku mācību vidi.
- Moduļa mērķis ir sniegt visai skolas kopienai precīzas, dzīvību glābjošas zināšanas un pārliecību rīcībai katastrofu un ārkārtas situāciju laikā.

Galvenie jēdzieni un terminoloģija

- **Katastrofu gatavība:** katastrofa var notikt jebkurā brīdī, tāpēc gatavība nozīmē zināt, kā rīkoties, kurp doties un kā pasargāt sevi un citus vēl pirms nelaimes gadījuma.
- **Maldinoša informācija (misinformation):** nepatiesa vai kļūdaina informācija, kas tiek izplatīta bez ļauna nolūka. Cilvēki to var izplatīt, jo uzskata par patiesu, taču ārkārtas situācijās tā var radīt apjukumu vai veicināt nedrošu rīcību.
- **Mīts:** plaši izplatīts uzskats vai stāsts, kas šķiet patiess, bet nav balstīts faktos. Piemēram, uzskats, ka zemestrīces laikā vienmēr ir droši stāvēt durvju ailē, ne vienmēr atbilst patiesībai.
- **Droša mācību vide:** skolas vide, kurā skolēni, pedagogi un personāls jūtas droši un aizsargāti fiziski, emocionāli un sociāli, īpaši katastrofas laikā vai pēc tās.
- **Ārkārtas situāciju rīcības plāns:** skaidri noteikts darbību kopums, kas skolai jāievēro katastrofas gadījumā, piemēram, evakuācijas kārtība, atbildīgās kontaktpersonas un pirmās palīdzības sniegšana.
- **Noturība:** spēja atgūties un saglabāt spēju darboties pēc krīzes. Tā nozīmē mācīties no katastrofām, pielāgoties izaicinājumiem un droši turpināt izglītības procesu.
- **Kritiskā domāšana:** prasme pārbaudīt faktus, izvērtēt informācijas avotus un pieņemt pamatotus lēmumus, nevis akli ticēt visam dzirdētajam. Tā palīdz novērst mītu un dezinformācijas izplatīšanos katastrofu kontekstā.

Tēmas svarīguma izpratne

- Visā Eiropā skolas atrodas katastrofu gatavības priekšējās līnijās. Katru gadu plūdi, mežu ugunsgrēki un vētras pārtrauc mācību procesu un apdraud miljoniem skolēnu drošību. 2023. gadā ar klimatu saistītas katastrofas Eiropas Savienībā radīja zaudējumus vairāk nekā 77 miljardu eiro apmērā (ES Civilās aizsardzības un humānās palīdzības dienests, 2024).
- Bērni bieži ir visvairāk skartā sabiedrības grupa, taču vienlaikus arī spēcīgākie pārmaiņu veicinātāji. Kad skolēni apgūst faktus un spēj apšaubīt ar katastrofām saistītus mītus, viņi palīdz saglabāt drošību savām ģimenēm un kopienām.
- Pasaules Meteoroloģijas organizācija norāda, ka pēdējo 50 gadu laikā ar laikapstākļiem saistīto katastrofu skaits pasaulē ir pieaudzis piecas reizes. Dezinformācija šādu notikumu laikā var izraisīt paniku un nedrošus lēmumus, īpaši skolās, kur trūkst skaidras, faktos balstītas rīcības vadlīnijas.
- Šīs apmācības atbalsta būtiskus Eiropas Savienības mērķus — no ES pielāgošanās klimata pārmaiņām stratēģijas līdz Eiropas katastrofu noturības mērķiem — veicinot izglītību, izpratni un uz patiesiem faktiem balstītu gatavību.
- Skolēnu pilnvarošana ar precīzām un uzticamām zināšanām nozīmē dzīvību glābšanu, skolu aizsardzību un noturīgākas Eiropas veidošanu.

Kāpēc šis mācību modulis ir svarīgs?

- Tas var būt pēkšņs ugunsgrēka trauksmes signāls, drebēšana, kas satricina klasi, vai nepazīstamas personas ienākšana skolas ēkā. Pat neliels notikums var izraisīt bailes, apjukumu un paniku skolēnu vidū.
- Šādos brīžos izdzīvošana nav atkarīga no fiziska spēka — tā ir atkarīga no situācijas apzināšanās, atbildības sajūtas un spējas saglabāt mieru, kamēr citi krīt panikā. Zināšanas par to, ko darīt, kā rīkoties un kā palīdzēt citiem, var glābt dzīvības.
- Šīs apmācības sniedz iespēju gan skolēniem, gan pedagogiem atpazīt mītus, rīkoties pārliecinoši un veidot drošu mācību vidi. Praktizējot šīs prasmes, tu pasargā sevi, savus klasesbiedrus un visu skolas kopienу, pārvēršot zināšanas reālā rīcībā tieši tad, kad tas ir visvairāk nepieciešams.

Dabas katastrofas skolu katastrofu mītu un dezinformācijas novēršanas kontekstā

- Zemestrīces, plūdi, vētras un ugunsgrēki var izjaukt skolas ikdienu un radīt paniku skolēnu un personāla vidū.

Agrīnās brīdināšanas sistēmas un skaidri norādījumi palīdz skolām reaģēt ātri un droši.

Izpratne par izplatītākajiem mītiem un dezinformāciju katastrofu laikā nodrošina, ka skolēni rīkojas pareizi.

Psiholoģiskais atbalsts un mierīga vadība ir būtiski, ja ārkārtas situācijas ietekmē bērnus.

Sagatavotība skolās aizsargā skolēnus, skolotājus un plašāku sabiedrību.

Zemestrīces

Kāpēc tas ir svarīgi

- Zemestrīces var notikt pēkšņi, izraisot paniku klasēs un skolu ēkās. Nepareizi priekšstatī par drošām vietām (piemēram, ka “durvju ailes vienmēr ir drošākā vieta”) var novest pie traumām. Sagatavotība, skaidri evakuācijas plāni un mierīga rīcība ir kritiski svarīgi skolēnu drošībai.

Zemestrīces

Zemestrīces mīti un fakti

- Mīts: “Stāvēšana durvju ailē zemestrīces laikā ir visdrošākā rīcība.”
Fakts: Durvju ailes ne vienmēr nodrošina aizsardzību. Zemestrīces laikā ieteicamā rīcība ir **noliekties, paslēpties zem stabilām mēbelēm un turēties**, līdz trīce beidzas. Šī rīcība samazina traumu risku un palīdz saglabāt kontroli panikas situācijā.

Plūdi

Kāpēc tas ir svarīgi

- Plūdi var pēkšņi izjaukt skolas ikdienas norisi un iesprostot skolēnus nedrošās zonās. Dezinformācija par rīcību plūdu laikā var aizkavēt evakuāciju vai novest pie nepareizas patvēruma izvēles. Skolām ir nepieciešama skaidra saziņa, droši evakuācijas maršruti un izpratne par vietējiem plūdu riskiem, lai nodrošinātu skolēnu un personāla drošību.

Plūdi

Plūdu mīti un fakti

- Mīts: “Pa plūdu ūdeņiem vienmēr var droši iet vai braukt.”
Fakts: Pat sekls ūdens var būt bīstams – plūdu laikā nedrīkst ne iet, ne braukt cauri applūdušām vietām.
- Mīts: “Plūdi notiek tikai spēcīgu lietavu laikā.”
Fakts: Plūdus var izraisīt arī aizsērējušas notekas, strauja sniega kušana vai dambju bojājumi.
- Pareiza izpratne par plūdu riskiem palīdz skolēniem rīkoties savlaicīgi un droši, samazinot traumu un apdraudējuma risku.

Karstuma viļņi

Karstuma viļņi: kāpēc tas ir svarīgi

- Ekstrēms karstums var negatīvi ietekmēt izglītojamo veselību un mācību apmeklējumu.
Nepareiza izpratne par šķidruma uzņemšanu, āra aktivitātēm vai atvēršanās pasākumiem var radīt nopietnus veselības riskus. Skolām ir jāievieš skaidras rīcības vadlīnijas karstuma apstākļos, jānodrošina piekļuve dzeramajam ūdenim un droši jāpielāgo mācību un sporta aktivitātes.

Karstuma viļņi

Karstuma viļņu mīti un fakti

- Mīts: “Saldie vai kofeīnu saturošie dzērieni karstuma laikā nodrošina pietiekamu šķidruma uzņemšanu.”
Fakts: Vislabākais dzēriens ir ūdens. Saldie un kofeīnu saturošie dzērieni var veicināt organisma atūdeņošanos un pasliktināt pašsajūtu.
- Mīts: “Ekstrēma karstuma laikā ir droši turpināt fiziskās aktivitātes ārā kā parasti.”
Fakts: Karstuma maksimuma stundās ārā aktivitātes ir jāierobežo vai jāpārceļ, lai novērstu pārkaršanu un karstuma dūrienu.
- Pareiza izpratne par karstuma viļņu drošību palīdz aizsargāt skolēnu veselību un novērst ar karstumu saistītas saslimšanas.

Apstājies un padomā

Panika zemestrīces mācību laikā!

- Ir parasta mācību diena. Pēkšņi atskan zemestrīces trauksmes signāls. Daļa skolēnu uzreiz skrien uz izeju, citi sastingst uz vietas. Skolotāja, balstoties uz sociālajos tīklos dzirdētu novecojušu informāciju, dod pretrunīgus norādījumus. Klasē strauji izplatās panika.
- Ko tu darītu šādā situācijā?
Kā tu varētu palīdzēt saviem klasesbiedriem palikt drošībā, vienlaikus saglabājot mieru pats/pati?

1. attēls. Panikas treniņš zemestrīces laikā ilustrācija
(AI ģenerēts no ChatGPT)

Apstājies un padomā

Saglabā mieru un rīkojies saskaņā ar skolas ārkārtas situāciju rīcības plānu — tas ir izstrādāts, lai pasargātu tevi un citus.

- **Ieteicamā rīcība**
Saglabājiem mieru un ievērojiet izglītības iestādes ārkārtas rīcības plānu.
Noliecieties, paslēpieties un turieties zem stabilām mēbelēm, ja atrodaties telpās.
Evakuējieties tikai tad, kad to norāda apmācīts personāls, izmantojot skaidri noteiktus un drošus evakuācijas ceļus.
Ja iespējams, palīdziet citiem izglītojamajiem, taču vienmēr prioritizējiet personīgo drošību.
- **Kāpēc dažas bieži sastopamas reakcijas ir nedrošas:**
Tūlītēja skriešana var izraisīt kritienus, drūzmēšanos vai traumas.
Sastingšana vai dezinformācijas ievērošana (piemēram, “durvju ailes vienmēr ir drošākās”) var palielināt risku.
Valsts ārkārtas situāciju vadlīnijas iesaka regulāras mācību trauksmes, skaidras instrukcijas un uzraudzību, lai mazinātu paniku.
- Uz faktiem balstīta sagatavotība un mierīga, atbildīga rīcība glābj dzīvības — dezinformācija un panika pakļauj riskam ikvienu.

Tehnoloģiskās un industriālās katastrofas skolu katastrofu mītu un dezinformācijas risināšanas kontekstā

- Ķīmisko vielu noplūdes, elektroapgādes pārtraukumi un ražošanas avārijas var izjaukt izglītības iestāžu ikdienas darbu un radīt veselības apdraudējumu.
- Dezinformācija vai baumas par šādiem notikumiem var izraisīt paniku izglītojamo un personāla vidū.
- Agrīnās brīdināšanas sistēmas un skaidras ārkārtas rīcības instrukcijas ir būtiskas izglītības iestāžu gatavībai.
- Izglītības iestādēm jānodrošina psiholoģiskā pirmā palīdzība un atbalsts, lai palīdzētu izglītojamiem tikt galā ar bailēm un apjukumu.
- Informētība un drošības protokolu praktizēšana palīdz aizsargāt izglītojamos, personālu un plašāku sabiedrību.

Kīmisko vielu noplūde

Kāpēc tas ir svarīgi

- Kīmisko vielu noplūdes skolas teritorijas tuvumā vai pašā izglītības iestādē var pakļaut izglītojamos un personālu kaitīgu vielu iedarbībai.
- Panika, dezinformācija vai baumas par toksiskumu var pasliktināt situāciju.
- Zināšanas par evakuācijas ceļiem, patvēruma uz vietas procedūrām un aizsardzības pasākumiem ir būtiskas drošības nodrošināšanai.

Kīmisko vielu noplūde

Kīmisko vielu noplūdes mīti un fakti

- Mīts: “Logu atvēršana vienmēr padara kīmisko vielu iedarbību drošu.”
Fakts: Ventilācija ne vienmēr novērš toksiskos izgarojumus; jāievēro oficiālās patvēruma uz vietas (shelter-in-place) vadlīnijas.
- Mīts: “Visas kīmiskās vielas ir uzreiz bīstamas un vienmēr prasa pilnīgu evakuāciju.”
Fakts: Dažas kīmiskās vielas var tikt ierobežotas; jāseko apmācīta personāla norādījumiem un oficiālajiem paziņojumiem.
- Precīzas zināšanas un oficiālo norādījumu ievērošana samazina risku un novērš paniku.

Elektroapgādes pārtraukums / elektrosistēmas bojājums

Elektroapgādes pārtraukums: kāpēc tas ir svarīgi

- Pēkšņi elektroapgādes traucējumi skolās var pārtraukt mācību procesu, traucēt trauksmes sistēmu darbību un saziņu.
- Dezinformācija par elektroapgādes pārtraukuma ilgumu vai drošības riskiem var radīt apjukumu.
- Skolām ir nepieciešams avārijas apgaismojums, rezerves saziņas līdzekļi un skaidras norādes, lai nodrošinātu drošību.

Elektroapgādes pārtraukums / elektrosistēmas bojājums

Elektroapgādes pārtraukums: mīti un fakti

- Mīts: “Elektroapgādes pārtraukuma laikā vienmēr ir droši izmantot jebkuru elektroierīci.”
Fakts: Bojātas vai nepareizi lietotas elektroierīces var izraisīt elektrotraumu vai ugunsgrēku; jāievēro tikai skolas noteiktās drošības procedūras.
- Mīts: “Elektroapgādes pārtraukuma gadījumā izglītojamajiem nekavējoties jāpamet skolas ēka.”
Fakts: Evakuācija ir nepieciešama tikai tad, ja to norāda atbildīgais personāls; visdrošāk ir saglabāt mieru un sekot sniegtajām norādēm.
- Noteikto procedūru ievērošana un mierīga rīcība nodrošina drošību elektroapgādes traucējumu laikā.

Rūpnieciskais ugunsgrēks

Rūpnieciskā ugunsgrēks: kāpēc tas ir svarīgi

- Ugunsgrēki tuvumā esošās rūpnīcās vai skolu laboratorijās var radīt dūmus, toksiskas vielas un nepieciešamību evakuēties.
- Panika, baumas vai dezinformācija par uguns izplatīšanos var apdraudēt izglītojamos.
- Sagatavotība ietver evakuācijas mācības, drošus pārvietošanās maršrutus dūmu apstākļos un skaidrus saziņas protokolus.

Rūpnieciskais ugunsgrēks

Rūpniecisko ugunsgrēka mīti un fakti

- Mīts: “Skriešana taisni cauri dūmiem ir ātrākais ceļš uz drošību.”
Fakts: Pārvietošanās zemā pozā (rāpojot) un iepriekš plānotu evakuācijas maršrutu ievērošana palīdz izvairīties no dūmu ieelpošanas.
- Mīts: “Ugunsgrēka trauksmes signālus var ignorēt, ja nekas nav redzams.”
Fakts: Ugunsgrēka trauksmes signāli vienmēr jāuztver kā reāla ārkārtas situācija, līdz atbildīgās institūcijas ir sniegušas oficiālu apstiprinājumu.
- Atbilstoša sagatavotība un pārbaudīta informācija pasargā dzīvības industriālu ugunsgrēku gadījumā.

Apstājies un padomā

Kīmisko vielu noplūde netālu no skolas!

- Parastas skolas dienas laikā netālu esošā rūpnīcā notiek ķīmiskas vielas noplūde. Vējš nes izgarojumus skolas virzienā. Izglītojamie sajūt spēcīgu smaku un sāk panikot. Daži skrien uz izejām, citi seko sociālajos tīklos izplatītām baumām, ka viela ir nāvējoša. Pedagogi nav pārliecināti, vai jāevakuējas vai jāpaliek telpās (patveršanās uz vietas).
- **“Ko tu darītu, ja šādā situācijā būtu izglītojamais vai pedagogs?”**
“Kā tu pārbaudītu informāciju un palīdzētu saglabāt mieru, gaidot oficiālas instrukcijas?”

Apstāties un padomā

Kīmisko vielu noplūde netālu no skolas!

- Saglabā mieru un rīkojies saskaņā ar skolas ārkārtas rīcības plānu.
Paliec telpās (patveršanās uz vietas), aizver logus un durvis un, ja tas ir norādīts, izslēdz ventilācijas sistēmas.
Gaidiet oficiālas instrukcijas no neatliekamās palīdzības dienestiem pirms jebkādas evakuācijas.
Turiet izglītojamos kopā un nomieriniet viņus, nodrošinot psiholoģisko atbalstu, ja tas ir nepieciešams.
- Kāpēc daļa izplatītu reakciju ir nedrošas:
Tūlītēja skriešana ārā var pakļaut izglītojamos toksisku izgarojumu vai satiksmes apdraudējumiem.
Baumu vai sociālo tīklu ierakstu sekošana var izraisīt paniku un nedrošus lēmumus.
- Norādījumi no pārbaudītiem avotiem:
ES Civilās aizsardzības mehānisms un Sarkanais Krusts iesaka patveršanās uz vietas procedūras ķīmisku noplūžu gadījumā apdzīvotās vietās.
Valsts ārkārtas situāciju vadlīnijas uzsver skaidru komunikāciju, mierīgu uzraudzību un oficiālo norādījumu ievērošanu.
- Mierīga, uz faktiem balstīta rīcība, vadoties pēc pārbaudītiem avotiem, nodrošina izglītojamo drošību un novērš paniku industriālu ārkārtas situāciju laikā.

Bioloģiskās / ar veselību saistītās katastrofas skolu katastrofu mītu un dezinformācijas risināšanas kontekstā

- Epidēmijas, pandēmijas un ar pārtiku saistīti uzliesmojumi var ietekmēt skolas, jo slimības var strauji izplatīties izglītojamo un personāla vidū.
- Dezinformācija vai mīti par slimību izplatīšanos var palielināt bailes, veicināt riskantu rīcību vai stigmatizāciju.
- Agrīnās brīdināšanas sistēmas, higiēnas protokoli un vakcinācijas kampaņas ir būtiski pasākumi izglītojamo un personāla aizsardzībai.
- Skolām ir jānodrošina psiholoģiskā pirmā palīdzība, lai atbalstītu izglītojamos, kuri saskaras ar trauksmi, stresu vai izolāciju.
- Informētība un pārbaudītas vadlīnijas ievērošana nodrošina drošu mācību vidi un stiprina sabiedrības noturību.

Epidēmija / uzliesmojums (piemēram, gripa)

Kāpēc tas ir svarīgi

- Epidēmijas var strauji izplatīties izglītojamo vidū mācību telpās. Dezinformācija (piemēram, mīti par vakcīnām vai mājas līdzekļiem) var palielināt veselības riskus. Skolām ir nepieciešami higiēnas pasākumi, agrīna saslimšanu atklāšana un skaidra komunikācija, lai ierobežotu infekciju izplatību.

Epidēmija / uzliesmojums (piemēram, gripa)

Epidēmijas mīti un fakti

- Mīts: “Veseliem izglītojamajiem nav jāievēro higiēnas noteikumi.”
Fakts: Higiēnas protokoli ir jāievēro ikvienam, lai novērstu slimību izplatīšanos.
- Mīts: “Vakcinācija nav efektīva uzliesmojumu laikā skolās.”
Fakts: Vakcīnas būtiski samazina inficēšanās risku un aizsargā visu kopienу.
- Uz faktiem balstīta higiēna un vakcinācija aizsargā izglītojamос un nodrošina drošu skolas vidi.

Pandēmija

Kāpēc tas ir svarīgi

- Pandēmijas var izjaukt visas skolu sistēmas darbību un izraisīt trauksmi izglītojamo vidū.
- Tiešsaistē izplatīta dezinformācija var veicināt bailes un rosināt nedrošu rīcību.
- Gatavība ietver sejas masku lietošanu, distancēšanos, attālināto mācību plānus un garīgās veselības atbalstu.

Pandēmija

Pandēmijas mīti un fakti

- Mīts: “Saslimst tikai vecāka gadagājuma cilvēki.”
Fakts: Var inficēties gan izglītojamie, gan personāls; ikvienam jāievēro drošības pasākumi.
- Mīts: “Mājas līdzekļi var aizstāt oficiālās vadlīnijas.”
Fakts: Profilaksei un ārstēšanai jāseko veselības iestāžu norādījumiem.
- Pārbaudītu vadlīniju ievērošana aizsargā veselību un nodrošina drošu mācību vidi.

Ar pārtiku saistītas saslimšanas / pārtikas piesārņojums

Pārtikas izraisītas slimības: kāpēc tas ir svarīgi

- Piesārņota pārtika skolu ēdnīcās var izraisīt saslimšanu daudziem izglītojamajiem. Baumās vai dezinformācija var radīt paniku vai nepamatotu vainošanu. Pareiza pārtikas drošība, higiēna un skaidra komunikācija ir būtiska.
- Mīts: “Pārtika, kas izskatās labi, vienmēr ir droša lietošanai.”
Fakts: Dažas kaitīgas baktērijas vai toksīni nav redzami; jāievēro pārtikas drošības noteikumi.
- Mīts: “Saslimst tikai tie izglītojamie, kuri ēda šo pārtiku.”
Fakts: Krusteniska piesārņošana var ietekmēt arī personālu un citus izglītojamos.
- Zināšanas par pārtikas drošību un skaidra komunikācija palīdz novērst saslimšanas un aizsargā skolas kopienu.

Apstājies un padomā

Pēkšņs slimības uzliesmojums skolā!

- Pusdienu laikā skolas ēdnīcā vairāki izglītojamie pēkšņi jūtas slikti un sāk vemt. Sociālajos tīklos ātri izplatās baumas, ka pārtika ir piesārņota. Pieaug panika — daži izglītojamie vēlas nekavējoties pamest skolu, citi atsakās ēst vai dzert jebko. Pedagogi nav pārlicināti, kā rīkoties operatīvi, vienlaikus nodrošinot visu drošību.
- **“Ko tu darītu, ja šādā situācijā būtu izglītojamais vai pedagogs?”**
“Kā tu pārbaudītu informāciju un pārvaldītu paniku, gaidot oficiālas vadlīnijas?”

Apstājies un padomā

Pēkšņs slimības uzliesmojums skolā!

- Saglabāji mieru un nodrošini, lai skartie izglītojamie nekavējoties saņemtu medicīnisku palīdzību no skolas medicīnas darbinieka.
Izolēji izglītojamos ar simptomiem, lai novērstu turpmāku izplatīšanos, vienlaikus nodrošinot uzraudzību. Sniedziet personālam, izglītojamajiem un vecākiem precīzu informāciju; izvairieties no baumu izplatīšanas. Ievērojiet skolas veselības aizsardzības protokolus un vietējo sabiedrības veselības iestāžu norādījumus (piemēram, SPKC, Sarkanais Krusts, nacionālās veselības iestādes).
- **Kāpēc dažas bieži sastopamas reakcijas ir nedrošas:**
Tūlītēja masveida evakuācija var veicināt infekcijas izplatīšanos ārpus skolas un izraisīt paniku. Nepārbaudītas informācijas sociālajos tīklos pieņemšana var radīt bailes, apjukumu vai stigmatizāciju.
- PVO un ES Civilās aizsardzības mehānisms iesaka savlaicīgu izolēšanu, medicīnisku izvērtēšanu un skaidru komunikāciju.
Nacionālās veselības iestādes uzsver higiēnas pasākumu ievērošanu, uzraudzību un uz faktiem balstītus atjauninājumus, lai novērstu paniku.
- Mierīga, uz faktiem balstīta rīcība un pārbaudītu vadlīniju ievērošana aizsargā izglītojamos, personālu un visu skolas kopienu ar veselību saistītu ārkārtas situāciju laikā.

Iedvesmojoša rīcība un paraugi

- **Skolas zemestrīces mācību trauksme Itālijā:**
Zemestrīcēm pakļautā reģionā vietējās skolas izglītojamie un pedagogi pēkšņas zemestrīces laikā precīzi ievēroja ārkārtas mācību trauksmes procedūras. Saglabājot mieru un kārtību, viņi evakuējās uz drošajām zonām un palīdzēja jaunākajiem izglītojamajiem saglabāt mieru. Tas novērsa traumas un apliecināja mācību trauksmju un sagatavotības nozīmi.
- **Kopienas vadīta plūdu izpratnes veicināšana Nīderlandē:**
Skolas kopiena organizēja jauniešu vadītu plūdu izpratnes kampaņu, kurā izglītojamie apguva drošus evakuācijas maršrutus un atpazīna dezinformāciju par plūdiem. Izglītojamie dalījās ar precīzu drošības informāciju ar savām ģimenēm, tādējādi palielinot gatavību un noturību apkārtnē.
- Praktizējot sagatavotību, ievērojot pārbaudītus norādījumus un rīkojoties atbildīgi, izglītojamie un pedagogi kļūst par paraugiem citiem, glābj dzīvības un mazina paniku reālu ārkārtas situāciju laikā.

Padziļinātai izpētei

- **ES civilā aizsardzība – "Katastrofu riska pārvaldība skolās»**

Sniedz oficiālas vadlīnijas un praktiskus padomus skolām par gatavību katastrofām un ārkārtas situāciju plānošanu.

Saite: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management_en

- **Sarkanais Krusts – "Skolu gatavība katastrofām«**

Piedāvā izglītojošus materiālus, detalizētus ceļvežus un aktivitātes skolēniem un skolotājiem.

Saite: <https://www.redcross.org/get-help/how-to-prepare-for-emergencies/schools.html>

- **UNDRR – "Katastrofu riska mazināšana izglītībā«**

Izceļ globālo labāko praksi un resursus katastrofu riska samazināšanas integrēšanai skolu programmās.

Saite: <https://www.undrr.org/education>

- **YouTube video - "Zemestrīces drošība skolām" (TED-Ed)**

Īss, animēts video, kurā paskaidrots, kas studentiem jādara zemestrīces laikā.

Saite: https://www.youtube.com/watch?v=Vv3_ZU8rKjQ

- **Pasaules Veselības organizācija – "Epidēmiju pārvaldība: ārkārtas situācijas veselības jomā skolās«**

Norādījumi par bioloģisko/ar veselību saistītu katastrofu novēršanu un reaģēšanu uz tām izglītības vidē.

Saite: <https://www.who.int/publications/i/item/managing-epidemics>

Avoti

Official Reports and Guidelines

- European Commission. (2024). *Disaster risk management in schools*. EU Civil Protection and Humanitarian Aid. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management_en
- Red Cross. (n.d.). *Disaster preparedness for schools*. <https://www.redcross.org/get-help/how-to-prepare-for-emergencies/schools.html>
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). (n.d.). *Disaster risk reduction in education*. <https://www.undrr.org/education>
- World Health Organization. (2020). *Managing epidemics: Health emergencies in schools*. <https://www.who.int/publications/i/item/managing-epidemics>

Multimedia / Videos

- TED-Ed. (2015, March 18). *Earthquake safety for schools* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Vv3_ZU8rKjQ

News / Case Studies / Reports Cited in Examples

- Civil Protection and Humanitarian Aid. (2024). *European disaster resilience goals*. European Commission. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management/european-disaster-resilience-goals_en
- World Meteorological Organization (WMO). (2022). *State of climate-related disasters in Europe and globally*. <https://public.wmo.int/en/resources/library>

Educational and Informational Articles / Campaigns

- European Environment Agency (EEA). (2021). *Climate adaptation and resilience in schools*. <https://climate-adapt.eea.europa.eu/nn/eu-policy/eu-adaptation-policy/eu-adaptation-strategy>
- European Commission. (2021). *EU adaptation strategy: Building climate-resilient societies*. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-and-resilience-climate-change/european-climate-resilience-and-risk-management-integrated-framework_en

PARTNERİBA

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

<https://vonhope.is/>

**Lai vērtīga un iedvesmojoša mācīšanās ar VET-READY
4. nodaļu «SKOLAS KATASTROFU GATAVĪBA UN DROŠA MĀCĪBU
VIDE»
un 20. mācību moduli «Skolu katastrofu mītu un dezinformācijas
atspēkošana»!**

SEKO MUMS

<https://vetready.eu/>